

การสำรวจและศึกษาทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ตาม
รอยวรรณคดีนิราศเรื่องพระประธมของสุนทรภู่”
ในจังหวัดนครปฐม นนทบุรี และกรุงเทพมหานคร
อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล

The exploring and studying cultural capital to develop cultural tourism routes from
“Nirat Phra Prathom by Sunthornphu” in Nakhon Prathom, Nonthaburi and Bangkok
Aphilak Kasempholkoon

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ,
73170
Assistant Professor, Department of Thai, Faculty of Liberal Arts, Mahidol University, Salaya, Nakhonprathom 73170
Corresponding author. E-mail : aphilak@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษานิราศพระประธมของสุนทรภู่ เนื่องจากเป็นนิราศที่ก่อให้เกิดรายละเอียดของข้อมูลในการเดินทางด้วยการ “คร่ำครวญ” ที่น่าสนใจทั้งในแง่ภาษา วรรณศิลป์ โลกทัศน์ ตลอดจนข้อมูลเชิงวัฒนธรรม ขณะเดียวกันเส้นทางในการเดินทางของสุนทรภู่เป็นการเดินทางระหว่างกรุงเทพฯ ถึงนครปฐมซึ่งมีทุนทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นปรากฏอยู่ไม่น้อย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) บูรณาการองค์ความรู้จากนิราศพระประธมในฐานะทุนทางวัฒนธรรมกับมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์ (๒) สำรวจเส้นทางและโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยนิราศพระประธม และ (๓) แนวทางการพัฒนาสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับนิราศพระประธมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า การศึกษานิราศพระประธมของสุนทรภู่ในฐานะทุนทางวัฒนธรรม สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ ๕ มิติ คือ เส้นทาง อาหาร กิจกรรม ของฝาก และวันเวลาเดินทาง โดยบูรณาการให้เข้ากับการท่องเที่ยวได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมนำเสนอ “นิราศพระประธม” ในฐานะเรื่องเล่าประกอบการเดินทาง โดยแบ่งเส้นทางได้เป็น ๓ ภาคคือ ภาคธนบุรี (กรุงเทพฯ) – คลองบางใหญ่ (นนทบุรี) ภาคคลองบางใหญ่ (นนทบุรี) – คลองโยง (นครปฐม) และภาคคลองโยง (นครปฐม) – นครชัยศรี (นครปฐม) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยใช้เรื่องนิราศพระประธมของสุนทรภู่เป็นแกนหลักในการเล่าเรื่อง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่รายการการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครปฐม นนทบุรี และกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดการให้คุณค่าและความหมายแก่แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมอนุรักษ์ภูมิปัญญาในชุมชน และเกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในชุมชน นำมาสู่การสร้างงานและรายได้ ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ดีในที่สุด

คำสำคัญ: นิราศ, วรรณคดีกับการท่องเที่ยว, ทุนทางวัฒนธรรม, วรรณกรรมสุนทรภู่

Abstract

This research aimed at studying *Nirat Phraprathom* of Sunthorn Phu because the poet gives details of travel information by lamentations of interest in terms of language, literary technique, and worldview as well as cultural information. At the same time, Sunthorn Phu's travel route is a journey between Bangkok and Nakhon Pathom, which has a strong cultural capital and cultural identity. This research aims to (1) integrate knowledge from the *Nirat* as a cultural capital and a creative economy for the development of tourism as a commercial destination, (2) explore the routes and opportunities for development *Nirat* as a tourist attraction, and (3) develop approaches to relate *Nirat* as a tourist destination that is consistent with contemporary local social and cultural contexts.

The study found that *Nirat Phraprathom* of Sunthorn Phu as a cultural capital can be used to develop five dimensions of tourism; food, activity souvenir and travel date. By integrating it with real tourism in a concrete way, and presenting " *Nirat Phraprathom* " as a travel story. The route is divided into 3 sectors: Thonburi (Bangkok) - Bang Yai (Nonthaburi) - Khlong Bang Yai (Nonthaburi) - Khlong Yong (Nakhon Pathom) and Khlong Yong (Nakhon Pathom) - Nakhon Chaisri (Nakhon Pathom). The researcher proposed a tourism management model using Sunthorn Pho's narrative as the backbone of narrative to create added value for tourism in Nakhon Pathom, Nonthaburi and Bangkok to preserve the value and meaning of existing tourist sites, to conserve local wisdom and to create new tourist attractions in the community, leading to job creation and income as well as good quality of life.

Keywords: *Nirat*, literature and tourism, cultural capital, Sunthornphu's literature